

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
Του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης
σε συνεργασία με το
ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Επικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης»

Η διερεύνηση των απόψεων και των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για την εφαρμογή της διαφοροποιημένης διδασκαλίας και των στρατηγικών παρέμβασης σε μαθητές με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής – Υπερκινητικότητα στη γενική τάξη στην ελληνική πραγματικότητα.

Exploring the views and perceptions of primary school teachers on the application of differentiated teaching and intervention strategies to pupils with Attention Deficit Disorder - Hyperactivity in the general class in Greek reality.

του/της

Ανταρέλη Θεοδώρας

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης του Τ.Ε.Φ – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και επικοινωνιών με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης»

Η τριμελής επιτροπή:

1. ΜΑΝΤΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Συνεργαζόμενος Ερευνητής Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»

2. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΟΥ ΖΩΗ

Καθηγήτρια Τ.Ε.Φ. Δ.Π.Θ.

3. ΚΑΡΑΜΠΑΤΖΑΚΗ ΖΩΗ

ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗ ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»

Κομοτηνή/Αθήνα
2018

Περίληψη

Στη σύγχρονη εποχή οι σχολικές αίθουσες χαρακτηρίζονται ως τάξεις μικτών ικανοτήτων καθώς συνυπάρχουν μαθητές με διαφορετικό κοινωνικο-πολιτισμικό και γνωστικό υπόβαθρο. Στην εποχή της ενσωμάτωσης και της συμπερίληψης στις σχολικές αίθουσες γενικής εκπαίδευσης εντάσσονται μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρίες. Μια από τις ομάδες μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες είναι όσοι έχουν διαγνωστεί με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής – Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ). Για το λόγο αυτό σχεδιάστηκε η παρούσα μελέτη. Ο βασικός σκοπός της έρευνας ήταν η διερεύνηση των απόψεων και των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για την εφαρμογή της διαφοροποιημένης διδασκαλίας και των στρατηγικών παρέμβασης σε μαθητές με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής – Υπερκινητικότητας στη γενική τάξη στην ελληνική πραγματικότητα. Η μελέτη εστιάζει στις απόψεις και τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών, στις στρατηγικές παρέμβασης που χρησιμοποιούν, στα διδακτικά αντικείμενα στα οποία μπορεί να εφαρμοστεί η διαφοροποιημένη διδασκαλία και στους παράγοντες που ενδέχεται να βελτιώσουν την εφαρμογή της διαφοροποιημένης διδασκαλίας στους μαθητές με ΔΕΠ-Υ στη γενική τάξη. Στην έρευνα συμμετείχαν 150 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (21 άνδρες και 129 γυναίκες), στα οποία χορηγήθηκε ένα ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο. Τα ευρήματα της έρευνας προέκυψαν από την ποιοτική και ποσοτική ανάλυση των απαντήσεων των ερωτηματολογίων. Από τα ευρήματα της μελέτης φαίνεται ότι οι εκπαιδευτικοί στο μεγαλύτερο ποσοστό εφαρμόζουν τη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία στους μαθητές με ΔΕΠ-Υ στην τάξη τους. Είναι πολύ θετικοί στην διαφοροποίηση της διδασκαλίας τους όσον αφορά τη διαφοροποίηση του περιεχομένου και της διαδικασίας, καθώς λαμβάνουν υπόψη τους την μαθησιακή ετοιμότητα, τα ενδιαφέροντα και τον τρόπο που μαθαίνουν οι συγκεκριμένοι μαθητές, σύμφωνα με τις αρχές της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας. Επιπλέον εφαρμόζουν σημαντικές στρατηγικές διαφοροποίησης όπως είναι η χρήση διαβαθμισμένων εργασιών με σαφείς στόχους, η διανομή ρόλων στους μαθητές, η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία για την ενίσχυση του ρόλου των μαθητών με ΔΕΠ-Υ

και η χρήση ποικίλων τεχνικών και εργαλείων ως εναλλακτικών τρόπων μάθησης. Οι εκπαιδευτικοί διαφοροποιούν την διδασκαλία τους κυρίως στα διδακτικά αντικείμενα της Γλώσσας και των Μαθηματικών, ενώ από την μελέτη αναδείχθηκαν και προτάσεις ώστε να βελτιωθεί η διαφοροποίηση της διδασκαλίας. Αυτοί οι παράγοντες, σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς, είναι η συνεργασία με ειδικούς θεραπευτές, η μείωση των μαθητών ανά τάξη και η μεγαλύτερη διαθεσιμότητα χρόνου και εκπαιδευτικού υλικού για τον σχεδιασμό της διδασκαλίας.

Λέξεις κλειδιά: Διαφοροποιημένη διδασκαλία, Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής – Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ), εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, διαφοροποίηση

Abstract

In modern times, classrooms are characterized as mixed-skill classes as students with different socio-cultural and cognitive backgrounds co-exist. At the time of integration and inclusion in general classrooms, pupils with special educational needs and / or disabilities are included. One of the groups of pupils with special educational needs is those diagnosed with Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD). The main purpose of the research was to explore the views and perceptions of primary school teachers on the application of differentiated teaching and intervention strategies to pupils with Attention Deficit Hyperactivity Disorder in general class in Greek reality. The study focuses on teachers' attitudes and perceptions, the intervention strategies they use, the didactic subjects to which differentiated instruction can apply, and the factors that may improve the application of differentiated teaching to students with ADHD in the general class. The survey involved 150 primary school teachers (21 men and 129 women), to whom an electronic questionnaire was provided. The findings of the survey resulted from the qualitative and quantitative analysis of the answers to the questionnaires. The findings of the study revealed that teachers mostly apply Differentiated Instruction to students with ADHD in their classroom. They are very positive in differentiating their teaching on content and process differentiation as they take into account the learning readiness, the interests and the way the particular pupils learn according to the principles of Differentiated Instruction. In addition, they implement significant differentiated strategies such as the use of classified tasks with clear objectives, role distribution to students, group co-operation to enhance the role of students with ADHD and the use of various techniques and tools as alternative learning styles. Teachers diversify their instruction mainly in the teaching subjects of Language and Mathematics. The study proves suggestions have been made to improve the differentiation of teaching. These factors are working with special therapists, reducing classroom students and providing more time and teaching material for teaching design.

Key words: Differentiated Instruction, Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD), Primary School Teachers, Differentiation

Βιβλιογραφία

- Affholder, L. P. (2003). *Differentiated instruction in inclusive elementary classrooms*. Unpublished master's thesis, University of Kansas, Kansas.
- Aftab, J. (2015). Teachers' Beliefs about Differentiated Instructions in Mixed Ability Classrooms: A Case of Time Limitation, *Journal of Education and Educational Development*, 2: 2. 94 - 114
- Alavinia, P. & Farhady, S. (2012). Using differentiated instruction to teach vocabulary in mixed ability classes with a focus on multiple intelligences and learning styles. *International Journal of Applied Science and Technology*, Vol 2 (4), p. 72-82.
- Αλβανόπουλος, Γ. & Τοζακίδης, Α. (2003). Το υπερκινητικό σύνδρομο και η αντιμετώπισή του. *Θέματα Ειδικής Αγωγής*, Vol. 23 (No. 4), σσ. 51-63. Ανακτήθηκε 27 Οκτωβρίου, 2017 από: <http://amaked-thrak.pde.sch.gr/symdim-kav4/pdf/DEP-Y.pdf>
- Al-Faiz, H. (2007). Attitudes of elementary school teachers in riyaadh, saudi arabia toward the inclusion of children with autism in public education. ProQuest Information & Learning). *Dissertation Abstracts International Section A: Humanities and Social Sciences*, 68(4), 1403– 1403.
- Alghazo, E. M. & Nagaar Gaad, E. (2004). General education teachers in the United Arab Emirates and their acceptance of the inclusion of students with disabilities. *British Journal of Special Education*, 31(2), 94–99.
- American Psychiatric Association (1994). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* (4th ed.). Washington, DC: American Psychiatric Association.
- American Psychiatric Association (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* (5th ed.). Washington, DC: American Psychiatric Association.
- Αναγνωστόπουλος, Δ. & Ρότσικα, Β. (2006). Γενική Ψυχοπαθολογία και συναφείς διαταραχές της παιδικής ηλικίας. Στο Κ. Σολδάτος & Λ. Λύκουρας, *Σύγγραμμα Ψυχιατρικής* (σελ. 526-530). Αθήνα: Βήτα Ιατρικές εκδόσεις.

- Anderson, D. L., Watt, S. E., Noble, W., & Shanley, D. C. (2012). Knowledge of attention deficit hyperactivity disorder (ADHD) and attitudes toward teaching children with ADHD: The role of teaching experience. *Psychology in the Schools, 49*(6), 511- 525.
- Αντωνίου, Α. (2014). Η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής – Υπερκινητικότητα στους μαθητές, Αιτιολογικοί παράγοντες και Θεραπευτικές Παρεμβάσεις. Στο Γ. Παπαδάτος, Σ. Πολυχρονοπούλου, & Α. Μπαστέα (Επιμ.), *4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης, 20-22 Ιουνίου 2014*, (σσ. 623-630). Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Ανακτήθηκε 27 Οκτωβρίου, 2017, από: <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/edusc/article/view/408/370>
- Αντωνοπούλου, Α., Σταμπολτζή, Α. & Κουβαβά, Σ. (2010). Γνώσεις δασκάλων σχετικά με τη Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής/ Υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ). *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων, 16*, 162-180.
- Arbeiter, S. & Hartley, S. (2002). Teachers' and pupils' experiences of integrated education in Uganda. *International Journal of Disability, Development and Education, 49*(1), 61-78.
- Avissar, G., Reiter, S., & Leyser, Y. (2003). Principals' views and practices regarding inclusion: The case of Israeli elementary school principals. *European Journal of Special Needs Education, 18*(3), 355–369.
- Avramidis, E., Bayliss, P. & Burden, R. (2000). Student teacher attitudes towards the inclusion of children with special educational needs in the ordinary school. *Teaching and Teacher Education, 16*(3) , 277-293.
- Avramidis, E., Bayliss, P., & Burden, R. (2000b). Inclusion in action: an in-depth case study of an effective inclusive secondary school in the south-west of England. *International Journal of Inclusive Education 6*, 38–43.
- Avramidis, E. & Norwich, B. (2002). Teachers' attitudes towards integration/inclusion: A review of the literature, *European Journal of Special Needs Education, 17*(2), 129–147.

- Βαλιαντή, Σ., & Κουτσελίνη, Μ. (2008). Εφαρμογή της διαφοροποίησης της διδασκαλίας στις τάξεις μικτής ικανότητας: Προϋποθέσεις και θέματα προς συζήτηση. *Παγκύπριο Συνέδριο Παιδαγωγικής Εταιρίας Κύπρου «Ποιότητα στην Εκπαίδευση: Έρευνα και Διδασκαλία»*, Λευκωσία, 6-7 Ιουνίου 2008. Ανακτήθηκε στις 10/3/2018 από: <http://www.diaforopoiisi.net/web/arthra.html>
- Βαλιαντή, Σ. (2015). Η διαφοροποίηση της διδασκαλίας σε τάξεις μικτής ικανότητας μέσα από τις εμπειρίες εκπαιδευτικών και μαθητών: Μια ποιοτική διερεύνηση της αποτελεσματικότητας και των προϋποθέσεων εφαρμογής της. *Επιστήμες της Αγωγής*, 1, σσ. 7-35.
- Barkatsas, A., & Malone, J. (2005). A typology of mathematics teachers' beliefs about teaching and learning mathematics and instructional practices. *Mathematics Education Research Journal*, 17(2), 69–90.
- Barkley, R.A. DuPaul, G.J. & McMurray, M.B. (1990). A comprehensive evaluation of attention deficit disorder with and without hyperactivity as defined by research criteria. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, vol 58, p. 775-789.
- Βασιλειάδου, Χ. (2017). Αξιολόγηση των απόψεων και των στρατηγικών εφαρμογής της Διαφοροποιημένης διδασκαλίας των Ελλήνων εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (Αδημοσίευτη μεταπτυχιακή εργασία). Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη.
- Bell, J. (2005). *Πώς να συντάξετε μια επιστημονική εργασία. Οδηγός ερευνητικής μεθοδολογίας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Bender, W.N. (2008). *Differentiating instruction for students with learning disabilities. New best practices for general and special educators*. (2nd edition) Corwin Press.
- Blank, R., Smits-Engelsman, B., Polatazko, H. & Wilson, P. (2011). ADHD: Clinical Practice Guideline for the Diagnosis, Evaluation, and Treatment of Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder in Children and Adolescents. *Pediatrics*, Vol. 128 (No. 5), pp. 1-16. doi: 10.1542/peds.2011-2654. Ανακτήθηκε 27 Οκτωβρίου, 2017, από: <http://pediatrics.aappublications.org/content/128/5/1007>

- Bruner, J. (1960). *The process of education*. Cambridge: Harvard University Press.
- Buell, M., Hallam, R., Gamel-McCormick, M., & Scheer, S. (1999). A survey of general and special education teachers' perceptions and in-service needs concerning inclusion. *International Journal of Disability Development and Education*, 46, 143– 156.
- Burkett, J. A. (2013). *Teacher perception on differentiated instruction and its influence on instructional practice*. Phd Thesis, College of Oklahoma State University.
- Carolan, J. & Guinn, A. (2007). Differentiation: Lessons from master teachers. *Educational Leadership*, Vol 64(5), p. 44-47.
- Campbell, J. Gilmore, L. & Cuskelly, M. (2003). Changing students teachers' attitudes towards disability and inclusion. *Journal of Intellectual & Developmental Disability* , 28(4), 369–379.
- Center, Y., & Ward, J. (1987). Teachers' attitudes towards the integration of disabled children into regular schools. *Exceptional Child*, 34, 41–56.
- Chapman, C. & King, R. (2005). *Differentiated assessment strategies*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Chapman, C. King, R, (2009). *Differentiated Instructional Strategies for Writing in the Content Areas*, (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Corwin P.
- Chien, C. (2015). Analysis of Taiwanese elementary school English teachers' perceptions of, designs of, and knowledge constructed about differentiated instruction in content, *Cogent Education* 2: 1111040.
- Cohen, L. & Manion, L. (1994). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Cohen, L. & Manion, L. (2000). *Research Methods in Education (4th Edition)*. London and New York: Routledge.
- Γκαραγκούνη – Αραίου, Φ., Σολομωνίδου, Χ. & Ζαφειροπούλου, Μ. (2003). Απόψεις και στάσεις εκπαιδευτικών για την αντιμετώπιση παιδιών με στοιχεία διάσπασης προσοχής ή/και με υπερκινητικότητα. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 35, 77-96.

Δαλιανά, Ν. & Αντωνίου, Σ. Α. (2015). Τρόποι αντίληψης και στρατηγικές διαχείρισης του χρόνου από μαθητές με ΔΕΠ-Υ. Στο Γ. Παπαδάτος, Σ. Πολυχρονοπούλου, & Α. Μπαστέα (Επιμ.), *5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης. Λειτουργίες νόησης και λόγου στη συμπεριφορά, στην εκπαίδευση και στην ειδική αγωγή, 19-21 Ιουνίου 2015*, (σσ. 418-426). Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Ανακτήθηκε 27 Οκτωβρίου, 2017, από: <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/edusc/article/view/208/173>

Δ.Ε.Π.Π.Σ., (2003). *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Σπουδών και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών για την Υποχρεωτική Εκπαίδευση*, τομ. Α', ΦΕΚ τ. Φ', αρ.φύλλου 303/13-03-03, Αθήνα.

Dixon, A. F., Yssel, N., McConnell, M. J. & Hardin, T. (2014). Differentiated Instruction, Professional Development and Teacher Efficacy. *Journal for the Education of the Gifted, Vol 17 (1)*, p. 1-17.

DuPaul, J. G. & Weyandt, L. L. (2006). School-based Intervention for Children with Attention Deficit Hyperactivity Disorder: Effects on academic, social, and behavioural functioning. *International Journal of Disability, Development and Education, Vol. 53 (No. 2)*, pp. 161-176. doi: 10.1080/10349120600716141. Ανακτήθηκε 27 Οκτωβρίου, 2017, από: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10349120600716141?scroll=top&nedAccess=true&journalCode=cijd20>

DuPaul, J.G., Weyandt, L. L. & Janusis, M. G. (2011). ADHD in the Classroom: Effective Intervention Strategies. *Theory Into Practice, Vol 50 (No. 1)*, pp. 35-42. doi: 10.1080/00405841.2011.534935. Ανακτήθηκε 27 Οκτωβρίου, από: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00405841.2011.534935>

Forlin, C. (1995). Educators' beliefs about inclusive practices in Western Australia. *British Journal of Special Education, 22*, 179–185.

Gardner, H. (1983). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*. New York: Basic Books.

Gillberg, C., Gillberg, I. C., Rasmussen, P., Kadesjö, B., Söderström, H., Råstam, M., Johnson, M., Rothenberger, A. & Niklasson, L. (2004). Co-existing disorders in ADHD – implications for diagnosis and intervention. *European Child & Adolescent Psychiatry, Vol. 13* (No. 1), pp. 80-92. Doi: 10.2007/s00787-004-1008-4. Ανακτήθηκε 27 Οκτωβρίου, 2017, από: <https://lup.lub.lu.se/search/publication/f34486b0-500a-4f59-9115-ea633f76a1e2>

Gkouni, V., Paparoussi, M., Andreou, E. (2011). The efficacy of teaching differentiation on children with Special Educational Needs (SEN) through Literature. *Procedia - Social and Behavioral Sciences, 29*, 67 – 74.

Gregory, G. H. & Chapman, C. (2007). *Differentiated instructional strategies: One size doesn't fit all* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Crowin Press.

Grimes, K. J. & Stevens, D. D. (2009). Glass, bug, mud. *Phi Delta Kappan, Vol 90* (9), p. 677-680.

Guerra Jr, F. R., & Brown, M. S. (2012). Teacher Knowledge of Attention Deficit Hyperactivity Disorder among Middle School Students in South Texas. *RMLE Online: Research in Middle Level Education, 36*(3), n3.

Hall, T. (2002). *Differentiated instruction*. Wakefield, MA: National Center on Accessing the General Curriculum.

Hall, T., Strangman, N., & Meyer, A. (2003). *Differentiated instruction and implications for UDL implementation*. Wakefield, MA: National Center on Accessing the General Curriculum. Ανακτήθηκε στις 10/3/2018 από: http://ok.gov/sde/sites/ok.gov.sde/files/DI_UDL.pdf

Heacox, D. (2002). *Differentiated instruction in the regular classroom: How to reach and teach all learners, grades 3-12*. Minneapolis, MN: Free Dpirit Publishing Inc.

Heacox, D. (2002). *Making Differentiation a Habit: How to Ensure Success in Academically Diverse Classrooms*. Minneapolis, MN: Free Dpirit Publishing Inc.

- Heacox, D. (2009). *Making Differentiation a Habit: How to Ensure Success in Academically Diverse Classrooms*. Minneapolis, MN: Free Spirit Publishing Inc.
- Hobson, M. L. (2008). *An analysis of differentiation strategies used by middle school teachers in heterogeneously grouped classrooms*. Unpublished doctoral dissertation, University of North Carolina Wilmington, North Carolina.
- Hootstein, E. (1998). *Differentiation of instructional methodologies in subject-based curricula at the secondary level*. Richmond, VA: Metropolitan Educational Research Consortium. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 427 130).
- Good, M. E. (2006). *Differentiated Instruction: Principles and Techniques for the Elementary Grades*. *Online Submission*.
- Ίσαρη, Φ. & Πουρκός, Μ. (2015). *Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας. Εφαρμογές στην Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση*. Αθήνα: Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα.
- Ιωσηφίδης, Θ. (2003): *Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων στις Κοινωνικές Επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική.
- Κάκουρος, Ε. & Μανιαδάκη, Κ. (2006). *Ψυχοπαθολογία παιδιών και εφήβων-Αναπτυξιακή προσέγγιση*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Κάκουρος, Ε., Παπαηλιού, Χ. & Μπαδικιάν, Μ. (2006). Οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για τη φύση και την αντιμετώπιση της Διαταραχής Ελλειμματικής προσοχής - Υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ), *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 41, 117-130.
- Καλαντζή – Αζίζι, Α. & Ζαφειροπούλου, Μ. (2004). *Προσαρμογή στο σχολείο – Πρόληψη και αντιμετώπιση δυσκολιών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Καματέρη, Δ. (2014). *Η γνώση των εκπαιδευτικών για τη Χαρισματικότητα και τη Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής – Υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ) και η ικανότητα*

διάκρισης των χαρακτηριστικών τους στους μαθητές (Αδημοσίευτη μεταπτυχιακή εργασία). Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη,

Καραγεώργου, Η. (2013). Διαφοροποίηση του μαθησιακού περιβάλλοντος και της διδασκαλίας της Γλώσσας στις πρώτες τάξεις του δημοτικού. Στο Παντελιάδου, Σ. & Φιλιππάτου, (επιμ.), *Διαφοροποιημένη διδασκαλία, Θεωρητικές προσεγγίσεις & εκπαιδευτικές πρακτικές*, (σσ. 246-282). Αθήνα: Πεδίο.

Καραγρηγορίου, Ε. (2003). *Γνώσεις, στάσεις και αντιλήψεις των νηπιαγωγών για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής/Υπερκινητικότητας (ΔΕΠ/Υ)* (Αδημοσίευτη μεταπτυχιακή εργασία). Πανεπιστήμιο Κρήτης: Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης.

Καραμπατζάκη, Ζ. (2010). Υποστήριξη παιδιών με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητα. Στο: *Θέματα ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης*. Αθήνα: Πάραλος. Ανακτήθηκε 27 Οκτωβρίου, 2017 από: <http://6gym-kaval.kav.sch.gr/autosch/joomla15/images/%CE%A5%CE%A0%CE%9F%CE%A3%CE%A4%CE%97%CE%A1%CE%99%CE%9E%CE%97%CE%9C%CE%91%CE%98%CE%97%CE%A4%CE%A9%CE%9D%CE%9C%CE%95%CE%94%CE%95%CE%A0-%CE%A5.pdf>

Kingore, B. (2007). *Reaching all learners: Making differentiation work*. Austin, TX: Professional Associates Publishing.

Kos, J. M., Richdale, A. L., & Jackson, M. S. (2004). Knowledge about Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder: A comparison of in-service and preservice teachers. *Psychology in the Schools*, 41(5), 517-526.

Κουντουριώτου, Π. (2015). Ο μαθητής με ΔΕΠ-Υ μέσα στο γενικό σχολείο. Ποιος ο ρόλος του δασκάλου και ποιες εκπαιδευτικές πρακτικές προωθούν αυτήν τη συνεκπαίδευση; Στο Γ. Παπαδάτος, Σ. Πολυχρονοπούλου, & Α. Μπαστέα (Επιμ.), *5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης. Λειτουργίες νόησης και λόγου στη συμπεριφορά, στην εκπαίδευση και στην ειδική αγωγή, 19-21 Ιουνίου 2015*, (σσ. 693-701). Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Ανακτήθηκε 27 Οκτωβρίου, 2017, από: <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/edusc/article/view/272/237>

- Κουτσελίνη, Σ. (2010). Η Διαφοροποίηση Διδασκαλίας –Μάθησης ως Θεωρία και Πράξη. Στο ΕΟΚ Τιμητικός Τόμος Γιάννη Κουτσάκου. (σσ. 215-225).
- Κυριαζή, Ν. (2005). Η Κοινωνιολογική Έρευνα. Κριτική Επισκόπηση των Μεθόδων και των Τεχνικών. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κυριαζή, Ν. (2011, επανέκδοση 1999): *Η κοινωνιολογική έρευνα: κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*. Αθήνα : Πεδίο.
- Κωφίδου, Χ. & Ματζίκος, Κ. (2016). Στάσεις και αντιλήψεις εκπαιδευτικών και μαθητών προς τα άτομα με αναπηρία: Μια βιβλιογραφική ανασκόπηση. *Εκπαιδευτική επικαιρότητα, τόμος Β, τεύχος 2*, σελ. 4-25.
- Lawrence-Brown, D. (2004). Differentiated Instruction: Inclusive Strategies for Standards-Based Learning that Benefit the Whole Class. *American Secondary Education, Vol 32* (3). P. 34-62.
- Levy, H. M. (2008). Meeting the needs of all students through differentiated instruction: helping every child reach and exceed standards. *The Clearing House, Vol 81* (4), p. 161-164.
- Lindsay, G. (1997). Values, rights and dilemmas. *British Journal of Special Education, 24*(2), 55–59.
- Logan, B. (2011). Examining differentiated instruction: Teachers respond. *Research in Higher Education Journal, 13*, 1-14.
- Μάρκου Σ. (1993). *Δυσλεξία : Αριστεροχειρία, κινητική αδεξιότητα υπερκινητικότητα..* Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Marshall, J., Stojanovik, V. & Ralph, S. (2002). ‘I never even gave it a second thought’: PGCE students’ attitudes towards the inclusion of children with speech and language impairments. *International Journal of Language & Communication Disorders , 37*(4), 475–789.

Mastropieri, M. A., Scruggs, T. E., Norland, J., Berkeley, S., McDuffie, K., Tornquist, E. H. & Conners, N. (2006). Differentiated curriculum enhancement in inclusive middle school science: Effects on classroom and high-stakes tests. *Journal of Special Education, Vol 40* (3), pp. 130-137.

Μαύρη, Μ. & Γάκη, Ε. (2018). Μέθοδοι ποσοτικής Έρευνας στις Οικονομικές και Διοικητικές Επιστήμες. Ανακτήθηκε 16 Απριλίου, 2018, από: <http://mba.aegean.gr/attachments/article/30/%CE%9C%CE%AD%CE%B8%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CE%B9%CE%A0%CE%BF%CF%83%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82%20%CE%88%CF%81%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%B1%CF%82%CF%83%CF%84%CE%B9%CF%82%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%94%CE%B9%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82%CE%95%CF%80%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AE%CE%BC%CE%B5%CF%82.pdf>

McGregor, E. & Campbell, E. (2001). The attitudes of teachers in Scotland to the integration of children with autism into mainstream schools. *The international Journal of Research and Practice, 5* (2), 189–207.

Miller, M. (2007). *Differentiated reading instruction and classroom management structures that promote reading development*. Unpublished doctoral dissertation, University of Florida, Florida.

Moon, T., Tomlinson, C., & Callahan, C. (1995). *Academic diversity in the middle school: Results of a national survey of middle school administrators and teachers* (Research Monograph 95124). Charlottesville: National Research Center on the Gifted and Talented, University of Virginia.

Μπαλασάκη, Γ. (2015). *Διερεύνηση των γνώσεων των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για τη δυσλεξία και τη διάσπαση ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητας σε μαθητές τυπικής ανάπτυξης* (Αδημοσίευτη μεταπτυχιακή εργασία). Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη.

Μπεζεβέγκης, Η. (χχ). *Εξελικτική Ψυχοπαθολογία*. Αθήνα.

- Μπόντη, Ε. (2016). «Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής – Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ)», (σελ.384-390), στο: *Εγχειρίδιο Κλινικής Εκπαίδευσης στην Ψυχική Υγεία, Α΄ Πανεπιστημιακή Ψυχιατρική κλινική, ΓΝΘ. 'Παπαγεωργίου'.* Εκδ. University Studio Press.
- Νομικού, Π. (2018). *Ποιοτική έρευνα vs ποσοτική έρευνα.* Ανακτήθηκε 16 Απριλίου, 2018, από: <https://cears.edu.gr/%CE%BD%CE%AD%CE%B1/posotiki-vs-poiotiki/>
- Παντελιάδου, Σ. (2008). Διαφοροποιημένη διδασκαλία. Στο Παντελιάδου, Σ. & Αντωνίου, Φ. (επιμ.) *Διδακτικές προσεγγίσεις και πρακτικές για μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες* (σσ. 7-17). Θεσσαλονίκη: Γράφημα.
- Padeliadou, S., & Lambropoulou, V. (1997). Attitudes of special and regular education teachers towards integration. *European journal of special needs education* 12(3-3), 173–183.
- Reinke, K. & Moseley, C. (2002). The effects of teacher education on elementary and secondary pre-service teachers' beliefs about integration: A longitudinal study. *Action in Teacher Education*, 24, 31-39.
- Roberts, J. L., & Inman, T. F. (2012). *Teacher's Survival Guide: Differentiating Instruction in the Elementary Classroom.* Prufrock Press Inc. PO Box 8813, Waco, TX 76714.
- Ρούσσου, Α. (1988). Η διαταραχή της ελλειμματικής προσοχής. Στο: *Σύγχρονα Θέματα Παιδοψυχιατρικής* (επ. Τσιάντης, Γ. & Μανωλόπουλος, Σ.). Αθήνα: Καστανιώτης.
- Sciutto, M. J., Terjesen, M. D., & Frank, A. S. B. (2000). Teachers' knowledge and misperceptions of attention-deficit/hyperactivity disorder. *Psychology in the Schools*, 37(2), 115-122.
- Σκαλούμπακας, Χ. (χ.χ.). *Οδηγός εξατομικευμένου εκπαιδευτικού προγράμματος (ΕΕΠ) για μαθητές με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής Υπερκινητικότητας (ΔΕΠΥ).* Αθήνα: Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Ανακτήθηκε 27 Οκτωβρίου, 2017, από: [http://www.prosvasimo.gr/EDEAY/%CE%95%CE%94%CE%95%CE%91%CE%A5 %CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CF%82 %CE%94%CE%95%CE%A0%CE%A5%20\(1\) %CF%84%CE%B5%CE%BB.pdf](http://www.prosvasimo.gr/EDEAY/%CE%95%CE%94%CE%95%CE%91%CE%A5 %CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CF%82 %CE%94%CE%95%CE%A0%CE%A5%20(1) %CF%84%CE%B5%CE%BB.pdf)

- Smith, G. M. (2000). Secondary teachers' perceptions toward inclusion of students with severe disabilities. *NASSP Bulletin*, 84 (613), 54 – 60.
- Snider, V. E., Busch, T., & Arrowood, L. (2003). Teacher knowledge of stimulant medication and ADHD. *Remedial and Special Education*, 24(1), 46-56.
- Subban, P. (2006). Differentiated instruction: A research basis. *International Education Journal*, Vol 7 (7), p. 935-947.
- Ταρατόρη – Τσαλκατίδου, Ε. (2009). *Σχολική Αξιολόγηση. Αξιολόγηση της σχολικής μονάδας, του εκπαιδευτικού και της επίδοσης του μαθητή*. Θεσσαλονίκη, Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη.
- Tobin, R., & Tippet, C. D. (2014). Possibilities and potential barriers: Learning to plan for differentiated instruction in elementary science. *International Journal of Science and Mathematics Education*, 12(2), p. 423-443.
- Tomlinson, C. A. (1995). Deciding to differentiate instruction in middle school: One school's journey. *Gifted Child Quarterly*, Vol 39 (2), p. 77-87.
- Tomlinson, C. A. (1999). *The differentiated classroom: Responding to the needs of all learners*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Tomlinson, C. A. (2001 b). *How to differentiate instruction in mixed-ability classrooms*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Tomlinson, C. A. (2003, b). *Fulfilling the Promise of the Differentiated classroom*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Tomlinson, C. A. (2004). Differentiation in diverse settings. *School Administrator*, Vol 61 (7), p. 28-33, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

- Tomlinson, C. A. (2010). *Διαφοροποίηση της εργασίας στην αίθουσα διδασκαλίας. Ανταπόκριση στις ανάγκες όλων των μαθητών*. Αθήνα, Εκδόσεις Γρηγόρη.
- Tomlinson, C. A., & Allan, S. (2000). *Leadership for differentiating schools & classrooms*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Tomlinson, C. A. & Eidson, C. C. (2003). *Differentiation in practice: A resource guide for differentiating curriculum grades K-5*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Tomlinson, C. A. & Strickland, C. A. (2005). *Differentiation in Practice: A Resource Guide for Differentiating Curriculum, grades 9-12*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Tomlinson, C. A. & McTighe, J. (2006). *Integrating differentiated instruction: Understanding by design*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Τσιωμή, Ε. (2014). *Απόψεις εκπαιδευτικών προσχολικής εκπαίδευσης για την ένταξη παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες* (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία). Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος.
- Valiande, S., Kyriakides, L. & Koutselini, M. (2011). *Investigating the impact of differentiated instruction in mixed ability classrooms: It's impact on the quality and equity dimensions of education effectiveness*. Paper presented at the: International Congress for School Effectiveness and Improvement 2011.
- Van-Reusen, A. K., Shoho, A. R., & Barker, K. S. (2001). High school teacher attitudes toward inclusion. *The High School Journal*, 7-20.
- Wong, D. K. P. , Pearson, V. & Kuen, M. (2004). Competing philosophies in the classroom : a challenge to Hong Kong teachers. *International Journal of Inclusive Education*, 8(3), 261–279.
- Xanhou, E. (2015). Teaching English through Differentiated Instruction in Greek State Primary Schools. Aristotle University of Thessaloniki.

Young, M. R. (2005). The motivational effects of the classroom environment in facilitating self-regulated learning. *Journal of Marketing Education, Vol 27 (1)*, p. 25-40.

Yuen, M. & Westwood, P. (2001). Integrating students with special needs in Hong Kong secondary schools : teachers attitudes and their possible relationship to guidance training . *International Journal of Special Education, 16 (2)*, 69–84.